

Okegem



Outer & Lebeke
Pollare
Voorde
Appel terre-Eichem
Aspelare
Denderwindeke
Lieferringe
Meerbeke
Nederhasselt
Neigem

Voor altijd in de schaduw
van de Libanonceder

WANDELING

Onze wandeling start aan de **Onze-Lieve-Vrouw Opdrachtkerk 1**, in 1842 in neoclassicistische stijl opgetrokken. Van de vroeggotische kerk uit de 13de eeuw is enkel de toren overgebleven die bij de heropbouw werd geïntegreerd in de westgevel. De bevolkingsaan groei van begin 20ste eeuw maakte een vergroting van de kerk noodzakelijk: in 1905-1906 werd het schip met een travee verlengd en werden een nieuw koor en twee sacristieën bijgebouwd. De huidige kerk, in zand en baksteen, is dus het resultaat van vele verbouwingen. Van het kerkhof dat zich vroeger rondom de kerk bevond bleef niets over, of toch? We vinden inderdaad in twee van de vier gevels een aantal grafplaten. Voor het overige vervangen nu parkeerplaatsen



en wat groen de rustplaats der doden. De kerkomgeving is sinds begin jaren 1960 dan ook enorm veranderd, nu staat de kerk hier op haar eigen "eilandje", omringd door drie straten.

*Het varken van Sint-Antonius...
In de 11de eeuw ontstond in Frankrijk de lekenorde van de Sint-Antoniusbroeders, die zich toelegde op de verpleging van zieken. Om die zieken eten te verschaffen, kweekte de orde varkens die gevoed werden door de omwonenden. Als vergoeding voor hun verpleging mochten de ordeleden als enigen hun varkens vrij laten rondlopen in de dorpen. Deze dieren droegen een belletje om hun nek om aan te geven dat zij van de verpleegorde waren. Op de naamdag van Antonius werden ze echter geslacht en werd het vlees onder de armen verdeeld. Aan dit gebruik heeft Antonius zijn bijnaam "Antonius met het varken" te danken. Op afbeeldingen zien we hem vaak met een varkentje aan zijn voeten. Andere vaak afgebeelde attributen zijn een boek, een abtstaf, een duivelsfiguur of een draak, een raaf, een kruisbeeld of een rozenkrans.*

Kijk even omhoog vóór je de kerk binnengaat: vanuit een nis word je begroet door **Sint-Antonius** mét varken **2**. Met deze heilige worden we meermaals geconfronteerd in Okegem en toch is het niet de patroonheilige van de parochie...

START- EN AANKOMSTPLAATS
AFSTAND
OPPERVLAKTE

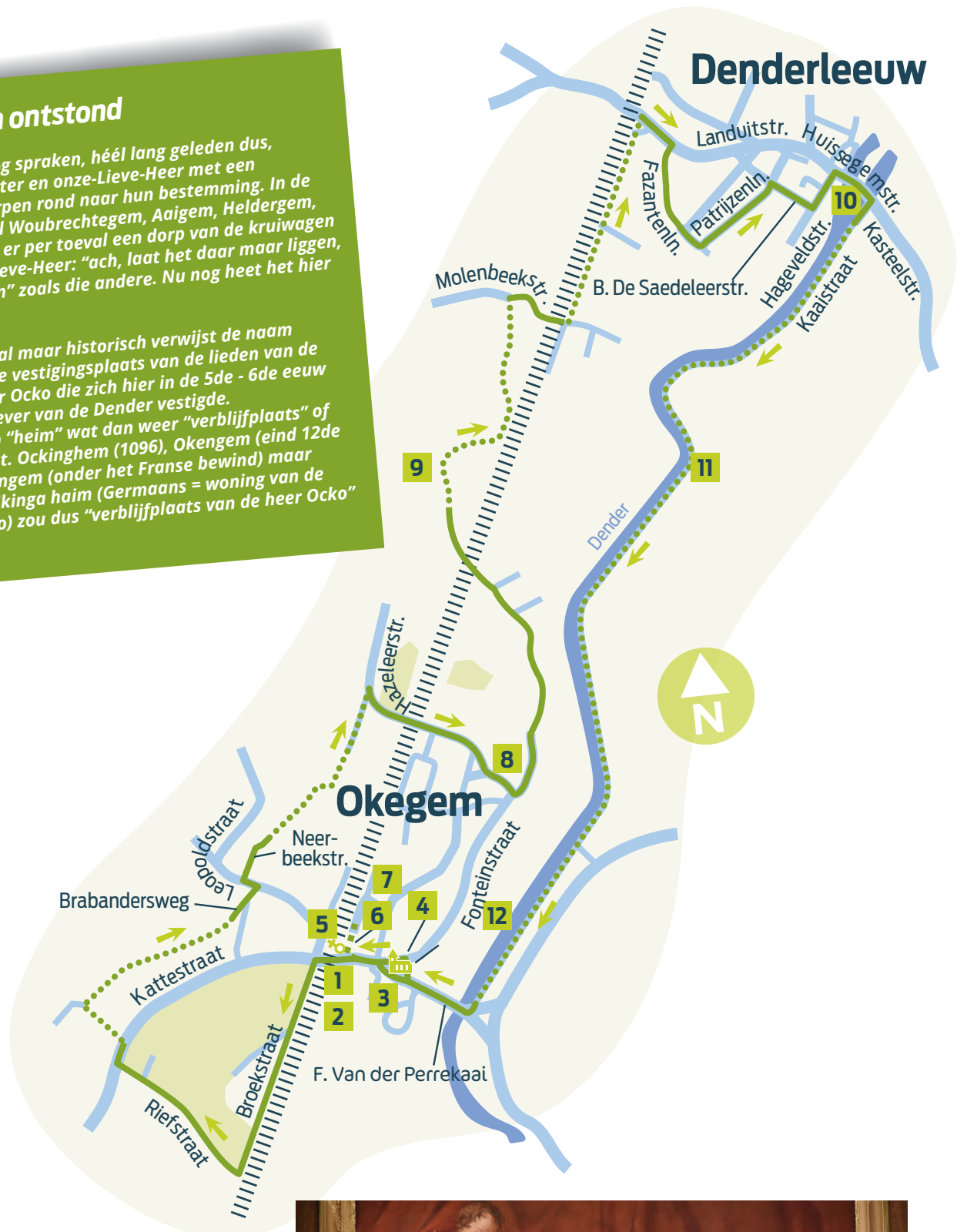
O-L-Vrouw Opdrachtkerk
10,4 km
277 ha



Hoe Okegem ontstond

Toen de dieren nog spraken, héél lang geleden dus, voerden Sinte-Pieter en onze-Lieve-Heer met een kruiwagen de dorpen rond naar hun bestemming. In de streek lagen zo al Woubrechtgem, Aaigem, Heldergem, Iddergem... Toen er per toeval een dorp van de kruiwagen rolde zei Onze-Lieve-Heer: "ach, laat het daar maar liggen, het is "ook e gem" zoals die andere. Nu nog heet het hier Okegem.

Een mooi verhaal maar historisch verwijst de naam Okegem naar de vestigingsplaats van de lieden van de Frankische heer Ocko die zich hier in de 5de - 6de eeuw aan de linkeroever van de Dender vestigde. "Gem" slaat op "heim" wat dan weer "verblijfplaats" of hoeve betekent. Ockingham (1096), Okengem (eind 12de eeuw) of Ockengem (onder het Franse bewind) maar afgeleid van Ukinga haim (Germaans = woning van de lieden van Uko) zou dus "verblijfplaats van de heer Ocko" betekenen.



Het kerkinterieur is vrij eenvoudig maar stemmig met overwegend neoclassicistisch 19de-eeuws meubilair. Vermeldenswaard is het orgel, sinds 1974 beschermd, van de Ninoofse orgelbouwer Anneessens en zeker ook het schilderij (al zou het een kopie zijn van het oorspronkelijke doek) "Onze-Lieve-Vrouw schenkt de rozenkrans aan Sint-Dominicus", toegeschreven aan Gaspar de Crayer, één van de vermaardste barokschilders maar veel minder bekend dan de grote Rubens. Het moderne grote bronzen Christusbeeld boven het altaar kwam er in 1973.





Pronkstuk is het Mariabeeld "onder zilveren troonhemel", het oudste beeld in de kerk. Pas sinds 1998 staat het permanent uitgesteld, tot grote fierheid van de pastoor en de parochianen. Enkele maanden later echter sloeg het noodlot al toe en gingen stoutmoedige dieven met het kindje Jezus, op Maria's arm, aan de haal... En dat is niet de enige kerkdiefstal leren ons de kronieken:

Uit de Okegemse geschiedenis: ...De kerk werd tweemaal bestolen, namelijk in de nacht van 26 op 27 augustus 1777 en in januari 1778... Telkens geschiedde dit langs een venster van het koor, aan de rechterkant van de kerk, en met behulp van hopstaken "gelanght van den hoop staende midden den hoplochtinck" (...) De "witte mappe ende den seyden rooden ende geelen quispel van het vaen staende aen den pilaer in het choor rechts rechtover den predickstoel mitsgaders een stuck varckensvleesch wegende vier ponden opgeoffert aen St Antonius, gelegen op het gestoelte van dien heylige"



Aan de overkant van de kerk bemerken we het **vroegere klooster 3**, te herkennen aan het jaartal '1894' en de twee harten met dakpannen uitgebeeld in het dak. Het betrof dan ook een bijhuis van de 'Zusters der Heilige Harten' te Ninove, nu is hier de basisschool. We wandelen even rond de kerk (in tegenwijzerzin, dus linksaf als je de kerk buitenkomt). Aan de achterkant kan je -langs buiten- onder het hoogkoor door via een eigenaardige tunnelconstructie, speciaal gemaakt om "de vereerders van de Heilige Antonius hun kleine beeweg rond de kerk te laten uitvoeren".



Ongeveer een eeuw stond er in de voortuin van de pastorie een Libanonceder. Op het eind van zijn leven mat de stamomtrek meer dan 3 meter. Deze boomsoort, die van nature enkel voorkomt in Turkije, Syrië en Libanon wordt van oudsher als heilige boom beschouwd. In het Oude Testament wordt er veelvuldig naar verwezen: hij is "de koning van de bomen, symbool van voorspoed, waardigheid, viriliteit". In de oudheid waren de flanken van het Libanongebergte bijna volledig bedekt met ceders maar in onze lage landen zijn Libanonceders uiterst zeldzaam. Oudere Okegemenaren wisten te vertellen dat pastoor Cnockaert (pastoor in Okegem van 1905 tot 1940) bij een bezoek aan het Heilig Land (Palestina) een jong cederplantje meebracht en dit aanplante in de voortuin van de pastorie. De wettelijk beschermde boom kreeg het op hoge leeftijd erg te verduren door graafwerken waarbij takken werden beschadigd, door gebrek aan ruimte... In het jaar 2000 braken zware takken af en was de boom niet meer te redden. De reus die decennialang het uitzicht van Okegem dorp bepaalde werd in 2001 geveld. Maar... als een feniks herrees de Libanonceder uit zijn as en kreeg een tweede leven. Bart Jacobs sculpteerde uit zijn stam een kunstwerk in drie delen. De gehavende onderstam en de energieke jeugdige bovenstam staan op het pleintje in de voortuin van de basisschool schuin tegenover de ingang van de kerk, een derde deel, de middenstam, bevindt zich in de kerk.

Ook daar, aan de overzijde van de straat bemerken we achter het muurtje rond de tuin, de voormalige pastorie. Deze werd opgetrokken in 1940-1941, op dezelfde plaats als de vorige pastorie die rond 1750 werd gebouwd door Ferdinand Van der Eecken, toenmalig pastoor te Okegem, de latere en meteen voorlaatste Norbertijnerabt te Ninove.



Dit kleine straatje tussen kerk en pastorie is de aanloop van de Frans Van der Perrekaai (*1900 - † 1945), genoemd naar een Okegemse verzetsheld uit WO II die, nauwelijks 44 jaar oud, zijn leven liet in een Duits concentratiekamp.

Zo komen we aan de Fonteinstraat.



Aan de overkant verschuilt zich achter de omheining en veel bomen en struiken een statig wit huis met een grote tuin. Opmerkelijk, maar nauwelijks te zien vanop de straat, is vooral het **schuurtje ernaast met dakkapellen en torentje met windwijzer 4**. Op deze plaats stond van midden 17de tot medio 19de eeuw de hoeve van de familie van Havermaet, die de laatste abt van de Geraardsbergse Sint-Adriaansabdij leverde.

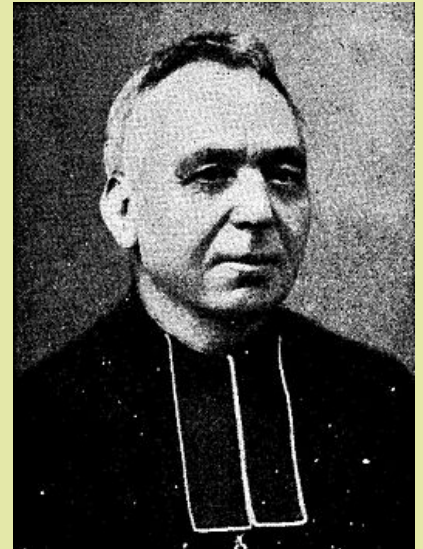


We keren de voorgevel van de kerk -letterlijk- de rug toe en gaan via het dorpsplein (Okegem-Dorp), richting spoorweg. Aan de tweesprong, onder de linden, staat de fraaie neobarokke **Onze-Lieve-Vrouwkapel 5**, geschonken door Gabriël Hazeleer. Dit exemplaar dateert uit 1938 maar is niet de eerste op deze plek, de oorsprong ervan gaat terug tot eind 17de eeuw. Deze kapel vormde tijdens de ommeegang van St-Antonius één van de bidplaatsen.

De verering van St-Antonius nam reeds vóór 1700 een belangrijke plaats in het Okegemse parochiale leven. Hij werd aanbeden als beschermer tegen besmettelijke ziekten. In 1723 kwam de Okegemse parochie in het bezit van erkende relikwieën van de heilige. Elk jaar op de derde zondag na Pinksteren werd, als herinnering aan de plechtige inhaling van deze relikwieën, een processie gehouden en, ook nu nog, is er dan kermis.



Rechts van de kapel en het pleintje, aan de overkant van de straat, vinden we in de gevel van het appartement met nummer 32 een **herdenkingsplaat 6** van de oprichting van de 'Christene Volkspartij', op deze plaats in een "kelderkamerke" van (destijds) een kleine herberg aan het Okegemse station gesticht op 15 april 1893 door Priester Daens en de zijnen. "Slaaf noch bedelaar mag de arbeider zijn. Hij moet een vrij en welvarend man wezen". De streek rond Aalst en Ninove vormde dé voedingsbodem voor het Daensisme.



In het Ninoofse groepeerden zich omstreeks 1885 een aantal Vlaamsgezinde, christelijk geïnspireerde intellectuelen. Ze verdedigden de belangen van boeren en plattelandsbewoners, ijverden voor de hervorming van het kies- en belastingsstelsel en voor de erkenning van de Vlaamse taal. Hun ideeën verspreidden ze via hun weekblad "Klokke Roeland", vandaar de naam "Roelanders". De sociaalvoelende Roelanders wilden hun actiegebied vergroten en kwamen in contact met de Aalsterse drukker Pieter Daens die op goede voet stond met de Aalsterse geestelijken en aanvankelijk zelfs de conservatieven van Charles Woeste in zijn eigen bladen "Het Land van Aelst" en "De Werkman" verdedigde. Toen hij evolueerde naar een kritische opstelling tegenover de katholieke partij stelde hij zijn beide kranten ten dienste van de Roelanders. Ook Pieter Daens zelf trad toe tot de Christene Volkspartij. Zijn broer, priester Adolf Daens, zelf zeer begaan was met het lot van arbeiders en boeren, schreef het partijprogramma en werd dé grote voortrekker...



De straat rechts van de kapel leidt ons naar het voormalige **bakstenen stationsgebouw 7**, opgetrokken in klassieke 'spoorwegstijl' en daterend van rond de eeuwwisseling 19de-20ste eeuw. Vroeger was er ook een rangeerstation en een opslagplaats voor kolen en hout. Stationsgebouw én schuilhuisje aan de overkant van de sporen zijn sinds 1997 beschermd als monument omwille van de industrieel-archeologische waarde.



De 'Jan Ockeghemstraat' is genoemd naar polyfonie-componist Johannes Ockeghem (°1410 (?) - †1497), die zelf (of minstens zijn familie) wortels had in Okegem. Hij zou geboren zijn in Henegouwen al beweren sommige bronnen dat hij in dit dorp waaraan hij zijn naam ontleende het levenslicht zag. Johannes Ockeghem

was buitengewoon getalenteerd als zanger en componist en was "één van de grootste muziekonderzoekers van alle tijden". We hebben het dan over de polyfone muziek (meerdere melodieën tegelijk of meerstemmigheid) uit de tweede helft van de 15de eeuw. Naast vermaard musicus was Ockeghem ook schatbewaarder, priester en diplomaat. Hoe dan ook draagt deze grootmeester bij tot het verspreiden van de naam van de gemeente Okegem en dat wereldwijd.

Terugkerend op onze passen gaan we voorbij de kapel rechts, we kruisen de spoorweg en slaan onmiddellijk links de Broekstraat in. Aan de ene kant loopt de spoorlijn Geraardsbergen-Denderleeuw, rechts ligt een interessant stuk natuur: de Phenixberg gekenmerkt door populierenbroekbos, visvijvers en heel wat verschillende planten. Dit is ook de thuis van vogelsoorten als de ijsvogel en een grote kolonie reigers. In de poeltjes, die ontstaan zijn door ontwortelde bomen, staat sterrenkroos en waterviolier. In het voorjaar groeien er o.a. bosanemoon en slanke sleutelbloem. De straat heet hier trouwens niet toevallig 'Broekstraat', een "broek" is behalve een kledingstuk ook een stuk land dat soms lange tijd onder water staat en dus drassig is.

Het oorspronkelijke reliëf van deze omgeving werd in 1856 sterk gewijzigd door de aanleg van de "Spoorweg van Dender en Waas". Ervoor behoorde dit gebied tot de alluviale vlakte van de Dender die werd gevormd na de laatste ijstijd van ongeveer 12.000 jaar geleden. Weer- en natuurfenomenen zorgden voor erosie, samen met de zwaartekracht had dit invloed op bodem en reliëf. Op het einde van het brede betonnen pad langs slaan we rechtsaf, de Riefstraat in. Deze naam herinnert aan het 'Hof van Rihove', een verdwenen grote hoeve uit de 16de eeuw. Het klimmetje op het einde van de straat brengt ons net waar de Okegebanaan verandert in 'Kattestraat' (let op, er is veel "Kattestraatverkeer" zoals Rufijn De Decker zong in "Toeren rond Ninove"). We gaan er een 50-tal m rechts en nemen dan aan de overkant links, tussen de huizen met nummers 133 en 131 de smalle voetweg. We nemen de eerste veldweg rechts en volgen dan een heel eind de beek (let op!). Dit pad gaat over in de Brabandersweg die we volgen tot in de Leopoldstraat. We slaan links af en gaan enkele meters verder rechts de Neerbeekstraat in. Aan de splitsing stappen we rechts, na een 30-tal meter aan de T-splitsing links om zo in de Hazeleerstraat te komen waar we onmiddellijk rechts gaan en de spoorweg dwarsen.



We wandelen voorbij de Professor Van Vaerenberghstraat, zo genoemd naar de uit Okegem afkomstige Maurits Van Vaerenbergh die van het vroegtijdig opsporen en behandelen van kanker zijn levenswerk maakte.



Bijna aan het einde van de Hazeleerstraat, in de bocht, bemerken we links de achtergevel van het indrukwekkende historische **'Hof te Hazeleer' 8**, ooit één van de vele abdijhoeven van de Ninoofse Norbertijnerabdij (1137-1796). Dit gebouwencomplex, oorspronkelijk een gesloten hoeve, heeft tussen het woongebouw en de langschoor een overliefelde inrijpoort. Het woonhuis is een éénlaags boerenhuis van het dubbelhuistype, onder zadeldak gedekt met Vlaamse pannen. Langs de straatkant is de langschoor gestut door steunberen. Het Hof te Hazeleer is de oudste constructie van Okegem: de voorgeschiedenis gaat terug tot 1196 maar het huidige hof werd na grote verbouwingen grotendeels gerealiseerd in 1765, een jaartal dat ook staat gegrift in een steen boven de staldeur en dat werd aangebracht op de gevel rechts van de toegangspoort. Veel van zijn bewoners oefenden een bestuurstaak uit in de vroegere parochie. Op de mooie binnenkoer hangt nog de egge aan de muur van het woonhuis.



Aan het einde van de Hazeleerstraat stappen we links de Fonteinstraat in om resoluut op de natuur af te gaan. Voorbij het bosje rechts bevindt zich nog het kaatsterrein van de Amusanten dat achteraan paalt aan de Dender die op een steenworp door het landschap kronkelt.

Ooit was de kaatssport immens populair in de streek maar dat is grotendeels verleden tijd. Het kaatsspel met zijn ondoorgroendelijke regels (voor een leek althans) bracht vroeger duizenden toeschouwers op de been. De kaatssport zou in onze streek geïntroduceerd zijn door schippers die de Dender, eeuwenlang de economische route bij uitstek, bevaarden en die het kaatsspel speelden met de inwoners van de Denderstreek.



Vóór ons zien we, net na het kruisen van de spoorweg, tenminste als in het seizoen de maïs of andere gewassen niet te hoog staan, de **erosiewal 9** die ongeveer parallel met ons pad loopt. Het is een overblijfsel van de loop van de Dender, die duizenden jaren geleden tot hier vloeide. De 'Aalstberm' werd destijds met bomen beplant om afkalven te beletten wat een uniek landschapsbeeld uit de Denderstreek opleverde: de houtwal. Tevens vormde deze berm de scheiding tussen het lager gelegen natuurgebied 'de Molenbeekmeersen' (luttel 2 hectaren groot) en het hoger gelegen landbouwgebied.

Ons traject kronkelt zich rustig verder door de natuur, we zien rechts twee visvijvers en komen zo op de Molenbeekstraat waar we langs de Molenbeek (of wat dacht je), rechts gaan, opnieuw richting spoorweg. Over de "ijzeren weg" gaan we onmiddellijk links en volgen het pad langs het spoor helemaal tot het einde. Terug in de bewoonde wereld komen we in de Landuitstraat en bevinden ons intussen op grondgebied Denderleeuw. We wandelen in deze volgebouwde straat even rechts om al na een dikke 100 m, ter hoogte van huisnummer 76, rechtsaf te nemen en te kiezen voor de veel rustigere Fazantenlaan. Helemaal op het einde slaan we links de Patrijzenlaan in. Aan het kruispunt nemen we rechts de B. De Saedeleerstraat, dan links de Hageveldstraat en op het einde daarvan rechts de Huissegemstraat.



Het **jaagpad 11** is in de eerste plaats een dienstweg voor de waterwegbeheerder en wordt gebruikt in functie van onder meer inspectie, onderhoud, overslag en waterbeheersing. Daarnaast is het jaagpad voor vele woningen ook een ontsluitingsweg. De laatste decennia is het medegebruik door derden sterk gestegen. Zo zijn jaagpaden geliefd bij menig recreant en sportliefhebber, maar ook voor functionele verplaatsingen met de fiets. Onder het motto 'Het jaagpad is er voor iedereen' sensibiliseren we alle gebruikers tot wederzijds respect (bron: de Vlaamse Waterweg).

Dit unieke pad strekt zich nagenoeg over de volledige lengte van de Dender uit, al is het als wandelaar wel opletten geblazen voor de wielertoeristen die gretig gebruik maken om op kruissnelheid te komen op deze verharde weg. De wielervanaten kondigen hun komst meestal wel terdege (en luidruchtig) aan...



Zo komen we aan het **"Sas van Huissegem" 10** op de Dender, een van de belangrijkste op de stroom en eind negentiger jaren vorige eeuw vernieuwd.

Net over het bruggetje slaan we rechts de Kaaistraat in. Zo komen we op het jaagpad of de "trekweg" naast de Dender.

Op het jaagpad zien we pal achter ons de toren van de kerk van Denderleeuw en links de kerktoren van Liedekerke.



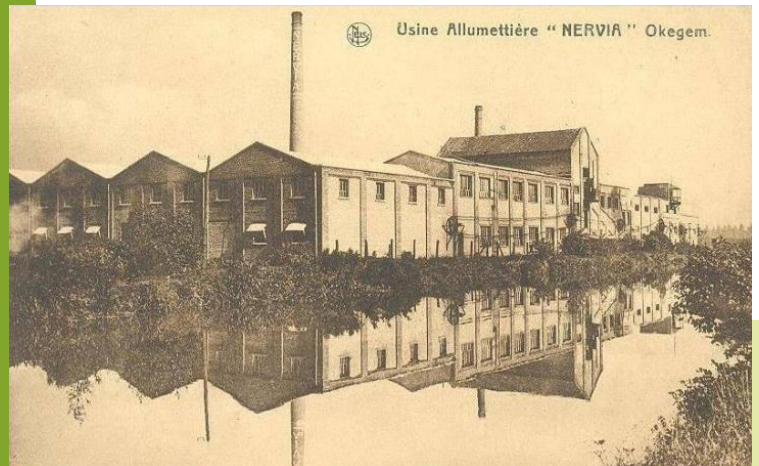
Van waar komt de bijnaam "Schiptrekkers van Denderleeuw"?

Tot het einde van de 19de eeuw moesten de schepen door mensen, de zogenaamde schiptrekkers, worden voortgetrokken. In scheepstermen heet dit 'scheepsjagen', vandaar de term 'jaagpad' voor het pad waarover de schiptrekkers liepen. Tot in de vroege 20ste eeuw bleef de scheepvaart trouwens nog aangewezen op mankracht, al dan niet gecombineerd met paardenkracht. Vooral in de wijk Huissegem woonden vele schiptrekkersgezinnen. Het beroep van schiptrekker werd uitgeoefend door stoere bonken, ruw in taal en omgang. Zij hadden geen verstand nodig om een binnenschip vooruit te trekken. Hun handen waren genoeg. De ruwheid die hen zo typeerde, was ook de Denderleeuwse dorpspastoor opgevallen: in 1845 noteerde hij dat "de schiptrekkers erg vaak vloeken en hun kinderen verwaarlozen een goede opvoeding te geven". De Denderleeuwse schiptrekkers waren dan ook noeste werkers die zich vaak per dag aan lokale schippers verhuurden. Rond 1860 telde Denderleeuw zo'n 50 schippers en een klein honderdtal schiptrekkers. Opmerkelijk is dat in de bevolkingsregisters van die periode ook vrouwen en kinderen worden vermeld met schiptrekker als beroep.

De meeste schepen werden getrokken door meerdere personen. Beneden aan het schip maakte de schipper een touw vast dat langs de bovenmast liep om het oeverriet niet te beschadigen. En zo werd het trektouw verbonden met de trek gordel. De schiepstrekker droeg ter hoogte van de borst een brede trek gordel van leer, jute of gevlochten hennep. Bij het trekken moest hij gelijke tred houden en zo mogelijk dit tempo de hele dag aanhouden. Had de schiptrekker tegenwind, dan was het erg zwaar. Langs de rivier waren de herbergen de ideale plekken waar schippers en schiptrekkers ontmoetten al is het laatste authentieke schiptrekkershuis in de Zandplaatstraat ondertussen verdwenen. Intussen heeft Denderleeuw sinds 2007 ook zijn Schiptrekkersbrug. (bron: Erfgoedcel Denderland)

Het natuurgebied "De Dommelingen", dat deel uitmaakt van de Dendervallei is een belangrijk natuurlijk overstroombaar natuurgebied van de Dender. Doorheen de vlakte liggen tal van grachtenstelsels die afstromen naar de Oude Dender. Tussen 1863 en 1868 werd de Dender verbreed, uitgediept en rechtgetrokken. Er werden sluisen bijgebouwd en ongeveer 10 km bochten weggenomen, dit allemaal om de rivier bevaarbaar te maken voor schepen tot 300 ton. Intussen heeft de grillige Dender vrijwel alle economisch nut verloren maar het uitzonderlijke decor van natuurschoon maakt van de rivier misschien

wel de mooiste Vlaamse waterloop om te bevaren, aldus kenners! Zijn naam dankt de Dender aan de Kelten die de stroom "Tanera" noemden, wat betekent "de woelige, de bruisende" al lijkt het water meestal de rust zelve. Maar vergis je niet: de Dender is de snelste rivier van Vlaanderen door het grote verval. Tevens is de stroom voor meer dan 90 % afhankelijk van regenwater en bij hevige regenval zie je het waterpeil onheilspellend stijgen waarvan dan weer herhaaldelijke overstromingen het gevolg zijn... Misschien neemt de Dender op die manier wel wraak op de vele ingrepen die mensen door de eeuwen teweegbrachten en krijgt de natuur toch het laatste woord...



Nog voor de Okegembrug die ons na een drietal kilometer weer in het dorp brengt, bemerken we aan de tegenoverliggende Denderoever de gebouwen van Nervia Plastics. Waar men nu plasticen recipiënten vervaardigt werden tot de jaren 1930 lucifers geproduceerd. Op de schouw die inmiddels tegen de vlakte ging stond in grote letters ook al "Nervia" 12. De naam bleef behouden maar de luciferproductie, waarvoor Ninove alom gekend was, ging ter ziele.

We nemen de kleine helling aan de brug naar boven, gaan rechts de Frans Van der Perrekaai op en met zicht op het kerkje van Okegem komen we weer aan het kerkplein waar we onze wandeling hebben aangevat.